

Organizacija pomorsko upravne službe u NOB-i

Jerko Pecotić, lučki upravitelj, Ston

Godine 1941. kada je kapitulirala stara Jugoslavija, našu zemlju okupirali su Talijani i Nijemci. Nastupile su godine borbe i narodnog ustanka. Okupator je uništio i oduzeo naše brodovlje, a obalski uređaj i lučka postrojenja su sva uništena.

Di bi se moglo, nakon istjerivanja neprijatelja iz zemlje, trebalo je prići odmah organiziranom uređenju naših luka i organizaciji pomorstva uopće, već 1942. g. Odlukom Vrhovnog štaba NOV i POJ formirani su pri komandi mornarice, sektori I., II., III., IV. i V., koji su imali zadatak, da gore navedenu organizaciju sprovedu u djelo (spomenuti sektori su djelovali tada uzduž čitave Dalmacije na oslobođenom i na neoslobođenom teritoriju), a što se je najbolje uspjelo, 1943. g. nakon oslobođenja dijelova naše obale. Kroz čitavo vrijeme borbe svi pomorski sektori su djelovali i stvorili preduslove, da se 1944. g. nakon oslobođenja našeg Beograda, svi poslovi trgovačke mornarice, prenose u resor Ministarstva saobraćaja, koje je u svom sklopu osnovalo Direkciju pomorske plovidbe sa sjedištem u Beogradu i podređenim glavnim upravama pomorstva u Splitu i Rijeci.

Država je uzela u eksploataciju čitav postojeći plovni park. Funkciju privrednog plovnog parka obavljala je Uprava pomorstva, a Glavna uprava pomorstva obavljala je funkciju upravnog nadzora.

Kada je donešen Ustav FNRJ — 1946. godine, osniva se opće Savezno ministarstvo pomorstva, što do tada još nikada kod nas nije postojalo to Ministarstvo.

U januaru 1947. g. Ministarstvo pomorstva ukida Direkciju pomorske plovidbe, a Uprava pomorstva prenaša se u Split i nadalje zadržava funkciju upravnog i nadzornog organa Ministarstva pomorstva.

Upravi pomorstva u Splitu bile su podređene Lučke kapetanije u važnijim lukama, a preko ovih Lučke ispostave u manjim pristaništima.

Ovaj administrativni aparat, Uprave pomorstva, vodio je evidenciju brodova, nadzirao je njihovu opremu, vršio je nadzor nad plovidbom i radom u lukama, brinuo se o mjerama sigurnosti plovidbe i kontrolirao njihovu primjenu.

U inostranstvu, sve poslove nadzora nad našim brodovima vrše naši konzularni uredi u skladu s načelima Međunarodnog konzularnog prava.

Godine 1949. osnovane su tri Direkcije luka i to: Direkcija luka sjevernog Jadrana, sa sjedištem u Rijeci i ispostavom u Bakru; Direkcija luka srednjeg Jadrana, sa sjedištem u Splitu i ispostavom u Zadru i Šibeniku i Direkcija luka južnog Jadrana sa sjedištem u Dubrovniku i ispostavom u Pločama.

Kad su osnovane ove tri Direkcije, ukinute su: Glavna direkcija luka i javnih skladišta u Beogradu i Uprava pomorstva u Splitu, dok su preostale da postoje poduzeća u Rijeci, Splitu, Šibeniku i Dubrovniku.

Ove Direkcije imale su zadatak, da se staraju o izgradnji i održavanju operativne obale, lukobrana, mehanizacije, kao i zgrada u pojedinim lukama svog područja. Zatim su imale zadatak da se brinu o prometu robe i putnika. Vršile su lučko-transportni rad, a u vezi sa utovarom i istovarom robe, kao i uskladištenje i iskladištenje robe. Konačno su ove Direkcije preko svojih Lučkih kapetanija i ispostava vršile regulacionu funkciju u odnosu na Pomorsko-upravne poslove,

sigurnost pomorskog saobraćaja i plovidbe, pravni red i poradak na moru i lukama, zaštitu ljudskih života na moru, vođenje upisnika, i t. d.

Ovakova se je organizacija pokazala neodrživom, naročito poslije predaje uprave nad privrednim organizacijama samim radnim kolektivima, jer se time došlo do apsurdne situacije, naime pomorsko-upravnom službom rukovodili su privredni kolektivi preko svojih organa upravljanja.

Godine 1952., izvršilo se je u našim lukama razdvajanje pomorske uprave od privrede, tako da su 1. I. 1952. g. svi upravni poslovi iz Oblasti pomorstva, koji su do tada bili u nadležnosti Direkcije, prešli u nadležnost novoosnovanih Pomorskih oblasti.

Ove su Pomorske oblasti formirane kao teritorijalni izvršni i upravni organi Ministarstva pomorstva FNRJ, a kasnije Uprave pomorstva i riječnog saobraćaja u Beogradu, koje i danas postoje i djeluju.

Uprava pomorstva i riječnog saobraćaja — naime sve upravne funkcije iz nadležnosti federacije (FRNJ) u oblasti pomorstva i riječnog (jezerskog) saobraćaja, vrši samostalno Uprava pomorstva i riječnog saobraćaja sa sjedištem u Beogradu, kao organ Saveznog Izvršnog vijeća. Na čelu ove uprave nalazi se direktor.

Uprava pomorstva i riječnog saobraćaja ima slijedeća odjeljena: Opće pomorsko, unutrašnje plovidbe i upravno odjeljenje.

Na čelu odjeljenja nalazi se: načelnik.

Postoje tri pomorske oblasti i to: 1. Pomorska oblast sjevernog Jadrana, sa sjedištem u Rijeci; 2. Pomorska oblast srednjeg Jadrana sa sjedištem u Splitu i 3. Pomorska oblast južnog Jadrana sa sjedištem u Kotoru. Na čelu Pomorskih oblasti stoji: načelnik, koji je disciplinski starješina, za osoblje oblasti. Pri Pomorskoj oblasti u Splitu, postoji referent za radio-službu, koji stoji neposredno pod Upravom pomorstva i riječnog saobraćaja.

Izvršni i upravni organi, Pomorskih oblasti su Lučke kapetanije i ispostave. Pomorska oblast sjevernog Jadrana u Rijeci ima 5 lučkih kapetanija i 26 ispostava. Pomorska oblast srednjeg Jadrana u Splitu ima 7 lučkih kapetanija i 36 ispostava. Pomorska oblast južnog Jadrana u Kotoru ima 3 lučke kapetanije i 6 ispostava.

Na čelu Lučke kapetanije nalazi se lučki kapetan, a na čelu ispostave: upravitelj. Službom pomorske rasvjete i balisažnim znakovima, do prije par mjeseci, rukovodila je Pomorska rasvjeta, ona se je brinula, da pravilno funkcioniра pomorska rasvjeta uopće, kao i da bude ispravna, odnosno regulacija balisažnih znakova. Na čelu Pomorske rasvjete stajao je načelnik, koji je bio disciplinski starješina za čitavo osoblje pomorske rasvjete. Pomorska rasvjeta je prešla u novi naziv »Servis sigurnosti plovidbe« Split, koji će vršiti radove oko postavljanja i održavanja plutača, snabdjevanje svjetionika i svjetala disosplinom i butanom, gasom i petroleumom, kao i vršenje radova oko opravki i izrade rasvjetnih uređaja, koja mu se povjere. Tako je s tim rješenjem stavljena van snage privremena odluka o organizaciji i poslovanju Pomorske rasvjete. Administrativna prepiska između svjetionika, svjetioničara, svjetioničarskih mjesta (nažiglača) vrši se putem teritorijalnih lučkih organa.